

Władysław Komornicki

Instytut Energetyki i Urządzeń Hutniczych
Politechnika Śląska

MODELOWANIE POWSTAWANIA I WYPALANIA SADZY W PŁOMIENIU DYFUZYJNYM

Streszczenie. Przedstawiono model matematyczny turbulentnego płomienia dyfuzyjnego z uwzględnieniem zjawiska powstawania i wypalania sadzy. Zaproponowano nową stałą w modelu spalania cząstek sadzy, która pozwala uzyskać lepszą zgodność wyników obliczeń i eksperymentów. Przeprowadzono obliczenia koncentracji sadzy w dużym płomieniu przemysłowym, które zweryfikowano doświadczalnie.

1. WSTĘP

W modelowaniu matematycznym płomieni konieczna jest znajomość jego własności radiacyjnych. W przypadku gazowych płomieni świecących istotny wpływ na własności radiacyjne ma sadza, przede wszystkim jej koncentracja. Sadza wydzielana w płomieniach ma jeszcze drugi aspekt.

Wydalona do atmosfery ze spalinami stanowi zagrożenie ekologiczne, ponieważ jest nośnikiem rakotwórczych wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych. Dlatego proces spalania powinien być tak prowadzony, aby wydzielająca się w płomieniu sadza została całkowicie wypalona przed opuszczeniem komory spalania. Sprzyja temu wysoka reaktywność cząstek sadzy powstających w wyniku pirolizy paliwa, jednak gdy znajdują się one poza strefą płomienia, ich reaktywność gwałtownie maleje i proces ich dezintegracji jest znacznie utrudniony.

Zjawisko powstawania i spalania cząstek sadzy jest ekstremalnie złożone i nie w pełni jeszcze wyjaśnione [1]. Tworzenie sadzy może być podzielone na trzy stadia: zarodkowanie i formowanie kryształitów, powstawanie elementarnych cząstek sadzy oraz tworzenie się struktur łańcuchowych. Uwzględnienie wszystkich tych etapów w modelu matematycznym nie doczekało się dotychczas realizacji. Modele procesu formowania cząstek sadzy bazują na hipotezach, z których najbardziej prawdopodobne - to: jonowa [2], polimeryzacji wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych [3], kondensacji molekuł C_2 [4]. Fakt istnienia wielu równoprawnych hipotez wskazuje na trudność matematycznego sformułowania modelu.

Tworzone są więc modele uproszczone o ograniczonym zakresie zastosowań i dokładności. Nieco prostszym, acz również złożonym, zagadnieniem jest proces spalania cząstek sadzy w przepływie turbulentnym. Średnica cząstek sadzy występujących w płomieniach gazowych waha się w granicach 10-100 nm i jest porównywalna z drogą swobodną molekuł gazowych w warunkach płomienia. Magnussen [5] postuluje w związku z tym, że istotny wpływ na szybkość spalania cząstek sadzy mają mikrowiry i proponuje formułę pozwalającą uwzględnić wpływ mikrowirów w przepływie turbulentnym na przyspieszenie procesu wypalania cząstek sadzy. W niniejszej pracy oparto się na formule Magnussena w zastosowaniu do dużego dyfuzyjnego płomienia gazu ziemnego. Konfrontacja wyników obliczeń z wynikami pomiarów wskazuje, że dla warunków panujących w takim płomieniu proces wypalania cząstek sadzy jest znacznie szybszy, aniżeli wynikałoby to z danych zaproponowanych w modelu Magnussen. Stąd zaproponowano inną stałą występującą w tym modelu, która lepiej oddaje proces wypalania w modelowanym płomieniu.

2. PROCEDURA OBLICZENIOWA

Obliczenia przeprowadzono przy założeniu przepływu osłowsymetrycznego, ustalonego i eliptycznego. Oto ogólna postać równania zachowania, przy powyższych założeniach:

$$\rho u \frac{\partial \phi}{\partial z} + \rho v \frac{\partial \phi}{\partial r} = \frac{1}{r} \frac{\partial}{\partial r} (r \Gamma_{\phi} \frac{\partial \phi}{\partial r}) + \frac{\partial}{\partial z} (\Gamma_{\phi} \frac{\partial \phi}{\partial z}) + S_{\phi} \quad (1)$$

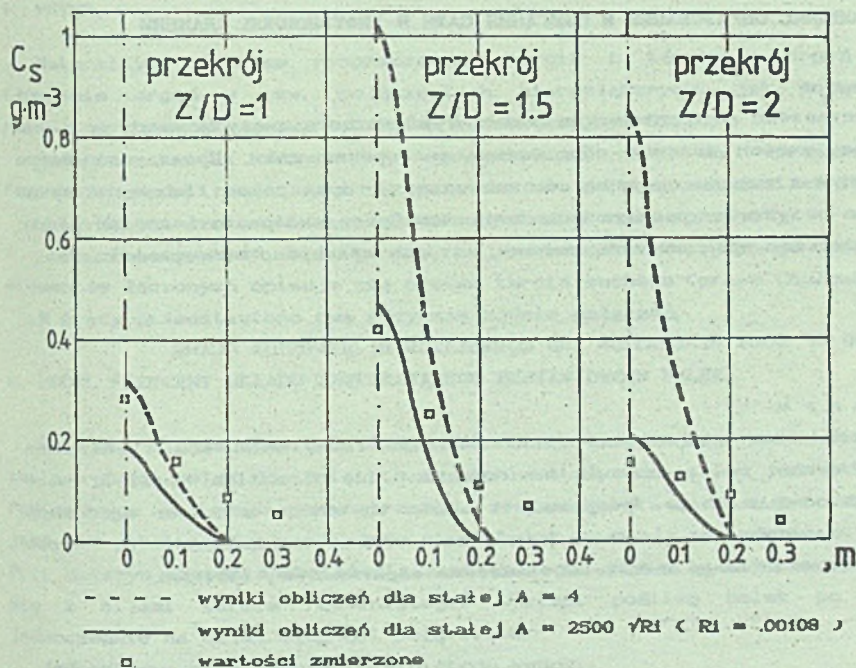
gdzie u i v to składowe osiowa i promieniowa wektora prędkości, a wielkość ϕ oznacza kolejne zmienne: prędkość osiową u i promieniową v , kinetyczną energię turbulencji k , szybkość dysypacji energii turbulencji ϵ , koncentracje paliwa m_{fu} i utleniacza m_{ox} , fluktuacje koncentracji paliwa ϵ_{fu} i utleniacza ϵ_{ox} , koncentracje zarodków sadzy n i cząstek sadzy N oraz całkowitą energię strumienia h . Wielkość S_{ϕ} to człon źródłowy, a Γ_{ϕ} współczynnik wymiany. Ciśnienie i rozkład prędkości wyznaczano posługując się procedurą SIMPLE [5]. Przyjęto do obliczeń model Tesnera [2] tworzenia sadzy uzupełniony o model Magnussena [6] wypalania cząstek sadzy. Człon źródłowy w równaniu koncentracji cząstek sadzy N zostaje uzupełniony zgodnie z sugestią Magnussena o wyrażenie

$$S_{N,t} = A \sqrt{\epsilon_{ox}} \sqrt{\epsilon_{fu}} / (\sqrt{\epsilon_{fu}} + \sqrt{\epsilon_{ox}}) N \epsilon / k \quad (2)$$

gdzie wielkość A jest stałą modelu Magnussen, do obliczeń prostego płomienia powstającego w wyniku wypływu metanu z kołowego otworu do otoczenia, proponuje przyjęcie wartości $A = 4$. Dla przypadków bardziej skomplikowanych geometrii wypływu, z jakimi mamy do czynienia w palnikach przemysłowych, wartość ta powinna być znacznie większa.

3. WYNIKI OBLICZEŃ

Obliczenia wykonano dla geometrii odpowiadającej wymiarom komory badawczej o średnicy $D=1$ m i długości 3.3 m, podziału obszaru obliczeniowego dokonano na 20×30 elementów. Komora badawcza opalana była palnikiem przemysłowym o mocy 750 kW, w którym spalano gaz ziemny o strumieniu 0.136 kg/s i strumieniu powietrza 2.26 kg/s. Stałe modelu powstawania sadzy przejęto wiodług Magnussena, przy czym rozmiar elementarnych cząstek sadzy wyznaczono eksperymentalnie. W wyniku obliczeń uzyskano rozkład poszczególnych zmiennych, ograniczono się tutaj do prezentacji koncentracji sadzy w trzech przekrojach płomienia - rysunek 1. Wyniki uzyskane dla stałej modelu wypalania cząstek sadzy proponowanej przez Magnussena ($A=4$) wskazują, że proces wypalania jest zbyt powolny dla warunków panujących w prezentowanym przypadku. W wyniku wariantowych obliczeń proponuję uzależnienie stałej modelu wypalania sadzy w przepływie turbulentnym od liczby kryterialnej Richardsona $Ri = \zeta d / u^2$ (ζ - przyspieszenie ziemskie, d - wymiar charakterystyczny), charakteryzującej przepływ w strudze, w postaci $A = 2500\sqrt{Ri}$. W tej postaci stała A obejmuje zarówno przepływ tu rozpatrywany, jak i przepływ obliczony przez Magnussena.

Rys. 1. Promieniowy rozkład koncentracji sadzy

Fig. 1. Radial variation of soot concentration

LITERATURA

- [1] Haynes B.S., Wagner H.G.G.: Soot formation, Prog Energy Combust Sci, Vol.7, 229-273, 1981.
- [2] Теснер П.А.: Образование углерода из углеводородов газовой фазы. Изд. Химия, Москва 1972.
- [3] Bittner J.D., Howard J.B.: Pre-particle chemistry in soot formation, in "Particulate carbon: Formation during combustion" (D.C.Siegle, G.W.Smith, eds), 109-132, Plenum Press, New York-London 1981.
- [4] Weissman M., Benson S.W.: Mechanism of soot initiation in methane systems, Prog Energy Combust Sci, Vol. 15, 273-283, 1989.
- [5] Patankar S.V.: Numerical heat transfer and fluid flow, Hemisphere Publishing Corporation, Washington 1980.
- [6] Magnussen B.F.: Modelling of reaction processes in turbulent flames with special emphasis on soot formation and combustion, in "Particulate carbon: Formation during combustion" (D.C.Siegle, G.W.Smith, eds), 321-335, Plenum Press, New York-London 1981.

МОДЕЛИРОВАНИЕ ОБРАЗОВАНИЯ И СЖИГАНИЯ САЖИ В ДИФУЗИОННОМ ПЛАМЕНИ

Резюме

Представлена математическую модель турбулентного диффузионного пламени с особым учетом явления образования и горения сажи. Предложено новую постоянную в модели сжигания частиц сажи, которая решает получить лучшее согласие результатов расчета и эксперимента. Проведено расчета концентрации сажи в большом промышленном пламени, которые проверено экспериментально.

MODELLING OF SOOT GENERATION AND COMBUSTION IN DIFFUSION FLAME

Summary

Mathematical model of turbulent diffusion flame with soot generation and combustion are presented. New constant in calculation model of soot turbulent combustion are proposed, it allows to obtain a better agreement between calculation and experiments. The calculations of soot concentration in large industrial flame was experimentally verified.